

CONCEPTUL RELAȚIILOR DE FACTO ÎN POLONIA

Arkadiusz WUDARSKI

Universitatea Europeană Viadrina din Frankfurt/Oder (Germania)

Prezentul articol¹ este primul dintr-o serie de articole consacrate relațiilor de facto, i.e. concubinajului, în Polonia. În mod tradițional, concubinajul a fost definit în Polonia în opoziție cu căsătoria și înseamnă o relație pe termen lung între un bărbat și o femeie care trăiesc împreună în afara unei căsătorii oficiale. Concubinajul este larg răspândit în Polonia și este acceptat de marea majoritate a cetățenilor. În același timp, în prezent, nu există propuneri legislative care să vizeze reglementarea cuprinzătoare a concubinajului și pare puțin probabil ca acest lucru să se schimbe în viitorul apropiat. Încercări de a crea un cadru legal pentru concubinaj au fost întreprinse în trecut, într-o măsură modestă, și limitate la anumite aspecte ale dreptului civil. În perspectivă, ne putem aștepta să vedem o continuare a modelului trecut de legislație neordonată, dispersată. Conceptul concubinajului va fi probabil introdus în diverse acte juridice și, astfel, indirect, concubinajul va fi parțial integrat în sistemul juridic polonez.

Cuvinte-cheie: *relații de facto, concubinaj, concubini, dreptul familiei, relații de familie, dreptul civil, căsătorie, divorț, jurisprudență.*

THE CONCEPT OF DE FACTO RELATIONSHIPS IN POLAND

This article is the first in a series of articles dedicated to de facto relationships, i.e. cohabitation, in Poland. Traditionally, cohabitation has been defined in Poland in opposition to marriage, and means a long-term relationship between a man and a woman who are living together outside a formal marriage. Cohabitation is widespread in Poland and is accepted by the great majority of citizens. At the same time, currently, there are no legislative proposals aimed at regulating in a comprehensive manner cohabitation, and it seems unlikely that this will change in the near future. Attempts to create a legal framework for cohabiting persons have, to a modest extent, and limited to selected aspects of civil law, been undertaken in the past. Looking to the future, then, we can expect to see a continuation of the past pattern of uncoordinated, scattered legislation. The concept of cohabitation will likely be introduced into various legal acts, and thus, indirectly, cohabitations will be partially integrated into the Polish legal system.

Keywords: *de facto relationships, cohabitation, cohabitants, family law, family relations, civil law, marriage, divorce, jurisprudence.*

Introducere

Polonia este în general considerată o țară foarte conservatoare, cu o înțelegere tradițională a familiei, iar apariția recentă a așa-numitelor „zone fără LGBT” [1, p. 191] pare să confirme acest lucru. Aceasta este, totuși, o viziune destul de simplistă și unilaterală a societății poloneze. Pentru o imagine completă, este necesar să se facă distincția între realitatea socială, evoluțiile juridice și agendele politice. Istoria recentă a țării este de asemenea relevantă aici, în special transformările sistemice concentrate în primul rând pe schimbările legale în domenii de importanță pentru economie și pe adaptarea legislației la cerințele Uniunii Europene. În mod surprinzător, aceste schimbări au avut un impact redus asupra dreptului familiei, care – ca urmare – este cel mai neglijat domeniu al dreptului civil polonez. Dreptul familiei din Polonia a fost depășit de schimbările sociale și nu mai reflectă nevoile și realitățile contemporane. Această stagnare a fost de lungă durată și, din păcate, se înrăutățește. În timp ce acest studiu se concentrează în primul rând pe mediul juridic legat de relația de facto din Polonia, alte aspecte sunt, de asemenea, discutate acolo unde este relevant pentru o mai bună înțelegere a situației.

¹ Articolul se bazează pe o parte a versiunii în limba engleză a capitolului publicat în Intersentia 2023 ca parte a proiectului internațional „The Legal Status of De Facto Relationships” organizat de Jens Scherpe (Universitatea din Cambridge) și Andy Hayward (Universitatea din Durham).

Constituția poloneză definește căsătoria ca uniunea dintre un bărbat și o femeie. Căsătoria (în acest sens restrâns), familia, maternitatea și paternitatea sunt astfel sub protecția și îngrijirea Republicii Polone [2]. Definiția constituțională a unei familii este destul de largă și include cuplurile necăsătorite, care conviețuiesc. Prin urmare, familiile sunt protejate, indiferent dacă au fost create prin căsătorie sau printr-o comunitate de facto de părinți care cresc copii [3, p. 191]. Cu toate acestea, nici căsătoriile între persoane de același sex și nici parteneriatele înregistrate nu sunt reglementate la acest nivel. Într-adevăr, legalizarea căsătoriilor între persoane de același sex este considerată a fi neconstituțională și nu există nicio acțiune serioasă în curs de a schimba acest lucru. De asemenea, încercările de a reglementa parteneriatele înregistrate între persoane de același sex nu au avut succes.²

Există multe motive pentru situația actuală. Calculul politic și atașamentul larg răspândit față de valorile tradiționale (influențate de învățătura socială romano-catolică) sunt cu siguranță relevante aici, la fel ca și teama de potențialele consecințe ale legalizării uniunilor homosexuale, inclusiv adopția de copii de către cuplurile de același sex. Această problemă continuă să polarizeze societatea poloneză și este adesea folosită pentru a mobiliza sprijinul politic în diferite moduri. Nu este surprinzător, așadar, că căsătoria tradițională este încă singura formă de relație oficializată acceptată legal în Polonia.

1. Natura recunoașterii relațiilor de facto

În dreptul polonez, nu există nici definiții legale, nici acte juridice specifice dedicate concubinajului. Prevederile relevante sunt împrăștiate în diverse acte legislative din multe ramuri de drept, inclusiv dreptul familiei, dreptul contractelor și dreptul succesoral, precum și dreptul social, public, comercial, medical, procesual și penal. Cu toate acestea, legiuitorul nu au folosit termenul „concubinaj”, care în poloneză poate fi perceput peiorativ. În schimb, sunt utilizați alți termeni suficient de amplii, cum ar fi „persoană în relație strânsă” (osoba bliska), „persoană care conviețuiește” (osoba pozostająca we wspólnym pożyciu) sau „persoană care trăiește într-o gospodărie comună” (osoba pozostająca we wspólnym gospodarstwie domowym). Aceste cuvinte captează sensul termenului englez „cohabitant”, dar nu se limitează la acesta.

În literatura juridică poloneză, concubinajul este, în general, definit ca o relație de lungă durată între un bărbat și o femeie care trăiesc împreună fără căsătorie oficială [4, p. 16; 3, p. 188]. Definiția acestui concept implică puternic o normă socială a căsătoriei și este prezentată în contrast cu aceasta. Cu toate acestea, chiar și această înțelegere restrânsă a concubinajului variază și în prezent nu există o definiție unică, convenită asupra concubinajului. Mai mult, există și o dezbatere dacă concubinajul legal se aplică numai cuplurilor de sex opus sau include și cuplurile de același sex. În ciuda acestei chestiuni, care va fi discutată mai detaliat mai târziu, situația juridică a concubinilor din Polonia este astfel reglementată doar parțial și încă nu este transparentă. Multe probleme rămân nerezolvate. Atunci când astfel de cauze ajung în judecată, se aplică prevederile normative generale, iar jurisprudența joacă un rol esențial atât în interpretarea lor, cât și în căutarea unor soluții acceptabile din punct de vedere social, echilibrate și echitabile. Dar, deși în acest fel în Polonia se creează în prezent noi abordări juridice cu privire la concubini, nu există o dezbatere publică semnificativă asupra acestei chestiuni și nicio inițiativă legislativă pentru a reglementa mai coerent concubinajul.

2. Criteriile de calificare

Gândirea juridică despre concubinaj a cunoscut o evoluție interesantă în Polonia [5, p. 59-65], iar atât în doctrină, cât și în jurisprudență au fost formulate diverse definiții ale acestui concept. Cu toate acestea, încă nu a fost propusă o definiție satisfăcătoare la nivel universal, concubinajul lăsând încă o situație de fapt nereglementată de lege.

2.1. Abordarea tradițională: concubinajul între persoane de sex opus

În mod tradițional, concubinajul a fost definit în Polonia în opoziție cu căsătoria și înseamnă o relație pe termen lung între un bărbat și o femeie care trăiesc împreună în afara unei căsătorii oficiale [4, p. 16]. Existența copiilor, fie în comun, fie dintr-o relație anterioară, nu are impact asupra recunoașterii concubi-

² A se vedea: proiectele de acte legislative privind parteneriatul înregistrat de persoane de același sex din 22 decembrie 2004 (documentul parlamentar nr. 3664), privind parteneriatele civile din 16 februarie 2012 (documentul parlamentar nr. 552), privind parteneriatele civile din 29 ianuarie 2013 (documentul parlamentar nr. 2381), privind parteneriatele civile din 1 iulie 2013 (documentul parlamentar nr. 2383).

najului. Printre concubinii recunoscuți se numără și persoanele aparent căsătorite a căror căsătorie nu este valabilă din punct de vedere legal, chiar dacă a fost eliberat un certificat de căsătorie (*matrimonium non existens*). Absența unei legături conjugale recunoscute legal este așadar considerată a fi caracteristica definitivă a concubinajului [6, § 53 nota nr. 57]. Alte relații informale, în special cele care implică cupluri de același sex, sunt excluse din această definiție. Acest lucru a fost confirmat în 1997 de Curtea Supremă [7], care a afirmat că concubinajul este o relație de căsnicie nereglementată din punct de vedere juridic între un bărbat și o femeie, caracterizată prin durata îndelungată, conviețuirea partenerilor ca într-o căsătorie și lipsa unui eveniment juridic care să reglementeze această uniune.

Concubinajul începe și se termină în moduri diferite [4, p. 31-34]. Demarcarea precisă a limitelor sale temporale poate fi dificilă în practică din cauza naturii sale informale. Acest lucru este deosebit de dificil atunci când relația s-a dezvoltat pe o perioadă lungă de timp și conviețuirea a durat mulți ani. Nu este neobișnuit în astfel de situații ca înșiși partenerii de concubinaj să nu poată da o dată precisă pentru începutul relației lor [4, p. 30]. Totuși, o astfel de precizie este importantă, de exemplu, în cazul încetării unei conviețuiri și a oricăror decontări reciproce care rezultă. În acest scop, instanțele poloneze folosesc toate mijloacele de probă disponibile, sub rezerva aprecierii libere a judecătorului, în proceduri de acest fel.

În practică, un ghid util este așa-numita „doctrină a trei legături”, dezvoltată de instanțele poloneze în cauzele de divorț [8] pentru a interpreta termenul „rupere completă și permanentă a căsătoriei”³ și pentru a clarifica conceptul legal de concubinaj [4, p. 16]. Potrivit acestei doctrine, relațiile dintre concubini se presupun a fi formate, ca și în căsătorie, prin trei tipuri de legături: mentală, fizică și economică. Legătura mentală se bazează pe atașamentul emoțional, legătura fizică - pe actul sexual și legătura economică - pe îndatoririle comune de a conduce o gospodărie împreună. Durata minimă a unei astfel de relații nu este specificată.

Dacă toate aceste trei legături există între un bărbat și o femeie, instanțele poloneze de obicei concluzionează că aceștia concubinează într-adevăr [4, p. 17] ca într-o căsătorie, toate ar trebui să existe simultan. Cu toate acestea, sunt permise unele excepții. Absența uneia dintre aceste legături nu este tratată automat ca indicând dizolvarea concubinajului [4, p. 16-17]. De exemplu, conviețuirea este o manifestare tipică a concubinajului, dar nu o cerință necesară pentru existența relațiilor de fapt [5, p. 69]. În același timp, cu toate că menținerea relațiilor intime este în general privită ca o condiție necesară pentru concubinaj, sunt permise excepții atunci când actul sexual este imposibil din motive independente de voința partenerilor [5, p. 57]. Se poate întâmpla ca legătura fizică să nu poată fi menținută din cauza bolii, dizabilității, unei călătorii de afaceri de lungă durată sau a bătrâneții, în timp ce legătura economică poate fi ruptă temporar în timp ce o persoană lucrează sau studiază în străinătate. Pe de altă parte, concubinajul nu este considerat a exista dacă relația este doar una de schimb reciproc de beneficii și servicii, de ex. sprijin financiar în schimbul serviciilor sexuale [4, p. 18]. Prin urmare, în fiecare caz, instanța trebuie să efectueze o evaluare amănunțită a tuturor circumstanțelor relației [9]. În acest context, relațiile intime ca condiție *sine qua non* pentru concubinaj au fost puse la îndoială și chiar și definiția concubinajului ca relație similară căsătoriei a fost criticată în literatura de specialitate [5, p. 67-70].

Curtea Supremă a confirmat în 2007 [10] că criteriile de calificare pentru concubinaj includ de obicei: (1) absența unui temei juridic formal pentru relația dintre parteneri, (2) absența restricțiilor privind încetarea relației, (3) stabilitatea acesteia și durata, (4) existența unei vieți personale și economice comune și (5) sexele opuse ale partenerilor. Opunându-se extinderii concubinajului la cuplurile de același sex, Curtea Supremă a subliniat că sexele opuse ale partenerilor concubini este una dintre trăsăturile esențiale ale concubinajului recunoscut și a afirmat că extinderea concubinajului la cuplurile de același sex ar încălca tradițiile bine stabilite, inclusiv cele lingvistice. Alții susțin că o relație pe termen lung între persoane de același sex diferă enorm de cea a unui cuplu de sex opus. Această distincție se face pe baza presupuselor scopuri dife-

³ În cazul ruperii complete și definitive a căsătoriei, fiecare soț poate cere instanței să înceteze căsătoria prin divorț (art. 56 § 1 the Act of 25 February 1964 - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Codul Familiei și Tutellei - CFT), Dz.U. 1964 no. 9, item 59; consolidated text: Dz. U. 2020, item 1359 (pentru traducerea engleză, a se vedea: Centrum Tłumaczeń PWN.PL, updated as of 2015 Centrum Tłumaczeń i Obsługi Konferencji, LEX 2021).

rite ale acestor relații. Prin urmare, este interesant de observat că, în timp ce comunitatea homosexuală cere admiterea la căsătorie, tendința în rândul cuplurilor de sex opus este în direcția cealaltă, spre respingerea din ce în ce mai mare a legăturilor și angajamentelor formale [11, p. 184].

În pofida deciziilor și distincțiilor menționate mai sus, concubinajul în Polonia rămâne o stare de fapt nereglementată și în prezent nu există condiții prealabile reglementate pentru concubinaj. Totuși, dacă se presupune că concubinajul poate fi format numai de persoane care sunt eligibile din punct de vedere legal pentru căsătorie, limita de vârstă pentru încheierea căsătoriei ar putea fi un punct de referință util. Interesant este că legislația poloneză definește această limită de vârstă în mod diferit în funcție de sex. De regulă, o persoană înainte de vârsta de optsprezece ani nu poate intra în căsătorie. Totuși, acolo unde este justificat în mod rezonabil, instanța poate permite căsătoria unei femei care a împlinit vârsta de șaisprezece ani, dacă împrejurările sugerează că încheierea căsătoriei ar fi benefică pentru noua familie.⁴ Urmând aceeași linie de gândire, în care diferența dintre concubinaj și căsătorie constă exclusiv în absența unei legături juridice formale, s-ar putea argumenta că alte impedimente în calea căsătoriei, cum ar fi consanguinitatea sau afinitatea, ar trebui să se aplice și concubinilor. Există totuși probleme potențiale cu o astfel de abordare. De exemplu, concubinajul (ca stare de fapt) poate exista atunci când unul sau ambii concubini sunt căsătoriți legal cu o altă persoană în același timp. Acest lucru se aplică în special cazurilor de căsătorie bigame [6, § 53 nota nr. 53]. În plus, concepțiile normative poloneze despre un concubin (adică o persoană aflată în relație strânsă cu cineva cu care locuiește sau o persoană care trăiește într-o gospodărie comună) sunt foarte largi și, în afară de concubinaj, includ o serie de alte relații sociale cărora nu se pot aplica cerințele căsătoriei. Deși nu există restricții legale impuse în mod special cu privire la concubinaj, se aplică reguli mai generale, în special interdicții privind exploatarea sexuală a unui minor⁵ sau incestul.⁶

2.2. Căsătoria pur religioasă ca concubinaj calificat

O situație interesantă poate fi observată în cazul căsătoriilor de natură pur religioasă. În general vorbind, persoanele din Polonia care sunt supuse unei ceremonii de căsătorie religioasă fără a trece prin proceduri civile sunt tratate legal ca concubini. La nivel sociologic, astfel de uniuni sunt denumite căsătorii de facto [11, p. 184]. Cu toate acestea, căsătoriile pur religioase ar trebui să fie deosebite de așa-numitele căsătorii concordate care au fost introduse în Polonia în 1998 și care sunt acum o practică comună. Deși această formă de căsătorie este contractată prin intermediul unei biserici, ea are un dublu efect, atât religios, cât și civil.⁷

Mai mult, jurisprudența poloneză și unii comentatori academici fac o distincție suplimentară între concubinajul „simplu” și cel „calificat”. Acest din urmă grup include persoane cu o căsătorie pur religioasă. În acest caz, baza acestei distincții este că căsătoria religioasă, ca și căsătoria civilă, se stabilește ca urmare a unei declarații făcute în fața martorilor, singura diferență față de căsătoria civilă fiind lipsa certificării oficiale de către stat. Astfel de căsătorii sunt deschise în mod oficial publicului și acest lucru facilitează stabilirea anumitor fapte în cazurile de concubinaj [6, § 53 nota nr. 55]. Cu toate acestea, au existat înțelegeri diferite ale conceptului de concubinaj calificat în jurisprudență.

⁴ Art. 10 § 1 CFT.

⁵ Oricine întreține raporturi sexuale sau o altă activitate sexuală cu un minor sub 15 ani sau îl determină pe acesta să se supună unei astfel de activități sau să o desfășoare, este pasibil de pedeapsa privativă de libertate de la 2 ani la 12 ani (art. 200. § 1 of the Act of 6 June 1997 - Kodeks karny (Cod penal), Dz.U. 1997 no. 88, item 553; consolidated text: Dz.U. 2020, item 1444 (pentru traducere engleză, a se vedea: W. Wróbel (ed.), LEX 2021).

⁶ Oricine întreține raporturi sexuale cu un ascendent, descendent, adoptat, adoptator, frate sau soră, se pedepsește cu pedeapsa privativă de libertate de la 3 luni la 5 ani (art. 201 Cod penal).

⁷ Art. 1 § 2 CFT: O căsătorie se încheie și atunci când un bărbat și o femeie care se căsătoresc în conformitate cu legea internă a unei biserici sau a unei alte organizații religioase își declară intenția, în prezența unui cleric, de a încheia o căsătorie simultan. În conformitate cu legea poloneză, în urma căreia șeful oficiului de registratură întocmește un certificat de căsătorie. Dacă sunt îndeplinite condițiile de mai sus, căsătoria se consideră încheiată în momentul în care declarația se face în prezența unui cleric. Art. 8 CFT reglementează îndatoririle specifice ale unui cleric, inclusiv obligația acestuia de a trimite documentația la oficiul registrului în termen de cinci zile de la data căsătoriei (Art. 8 § 3 CFT).

În 1998, Curtea Supremă [12], referindu-se la Codul de drept canonic (canoanele 1055 § 1 și 1057 § 2) care prezintă căsătoria ca o uniune irevocabilă și completă a două persoane, a hotărât că angajamentele luate în cadrul unei căsătorii bisericești, deși nu pot fi executate de stat din cauza principiului autonomiei statului și al bisericii, nu poate fi tratat ca o împrejurare inexistentă. Cu alte cuvinte, persoanele unite într-o căsătorie religioasă nu pot fi tratate ca niște concubini obișnuiți. Curtea Supremă a exprimat opinia că persoanele unite doar printr-o legătură religioasă a căsătoriei au obligații naturale unele față de altele, astfel de obligații fiind caracterizate prin respectarea normelor morale recunoscute, slăbirea sau absența sancțiunii de stat și interzicerea cererilor de rambursare pentru serviciile prestate în cadrul relației. Acest lucru se aplică în special obligațiilor de întreținere [6, § 53 nota nr. 56].ⁱ

O altă definiție a unui concubin „calificat” a fost folosită de Curtea Administrativă Supremă [13]ⁱⁱ în 2000 pentru a justifica transferul drepturilor după moartea unui veteran [6, § 53 nota nr. 55]. Instanța a afirmat că o persoană care a fost căsătorită în 1950 doar într-o formă religioasă și care a crezut întotdeauna că este o căsătorie recunoscută legal, era un concubin calificat și avea aceleași drepturi ca și o persoană căsătorită cu veteranul la momentul morții sale. Curtea a ținut cont de specificul acestei perioade de timp din istoria Poloniei, s-a referit la faptul că tradiția religioasă era puternic înrădăcinată în societatea poloneză și a remarcat disputele ideologice care au însoțit introducerea principiului secularizării căsătoriei sub regimul comunist. De asemenea, a subliniat că de o perioadă relativ îndelungată au existat multe cazuri de căsătorii celebrate doar prin nuntă la biserică, participanții neștiind că o astfel de unire nu are efecte juridice. De fapt, publicului polonez i-a trebuit mult timp să devină pe deplin conștient că o ceremonie de căsătorie religioasă ar trebui să fie precedată de una civilă. În același timp, Curtea Administrativă Supremă a acuzat legislatorii polonezi de inconsecvență și a declarat că există o lacună în reglementarea legală privind legitimarea căsătoriilor încheiate numai într-o formă religioasă în perioada 1946-1997. Acest decalaj ar fi trebuit eliminat cu ocazia introducerii căsătoriei concordate în dreptul polonez. Situația rezultată discriminează persoanele care s-au căsătorit doar într-o formă religioasă în acea perioadă.

2.3. O abordare extinsă: concubinajul între persoane de același sex

În ultimii ani, în jurisprudența poloneză a devenit vizibilă o tendință de extindere a sensului juridic al concubinajului. Rezoluția Curții Supreme din 28 noiembrie 2012 a fost o decizie de referință în această problemă. Într-un caz care implică o revendicare a dreptului de a încheia un contract de închiriere locativă care fusese contractat de un partener de concubinaj acum decedat,⁸ Curtea Supremă a făcut o interpretare istorică și literală a termenului „o persoană aflată în concubinaj efectiv”.⁹ Instanța a concluzionat că acest termen se poate referi la o persoană legată de un concubin prin legături emoționale, fizice și economice și că aceasta ar putea fi și o persoană de același sex. Astfel, o persoană care trăiește într-o relație cu o persoană de același sex poate, după decesul partenerului său, să rămână în locuința comună în condițiile existente.

Se pare că argumentele constituționale¹⁰ favorizează o abordare egală, adică interzicerea oricărei discriminări, în special pe motive de sex sau orientare sexuală. În plus, în absența unor legi care se referă în mod specific cuplurilor de același sex, dispozițiile existente ar trebui interpretate într-un mod care să recunoască interesele legitime ale acestor cupluri. De exemplu, refuzul de a presta asigurări pentru persoanele aflate în concubinaj între persoane de același sex, în jurisprudența poloneză constituie discriminare pe motive de orientare sexuală [14].

Abordarea extinsă a concubinajului între persoane de același sex a fost recent confirmată și în jurisprudența penală [15], unde termenul legal „persoană strâns înrudită”,¹¹ care include și persoanele care trăiesc într-o relație de concubinaj, nu mai este limitat doar la cuplurile de sex opus.

⁸ Art. 691 § 1-2 of the Act of 23 April 1964 - Kodeks cywilny (Cod Civil - CC), Dz.U. 1964 no. 16, item 93; consolidated text: Dz.U. 2020, item 1740 (pentru traducere engleză, a se vedea: Kancelaria ‘Kuczek-Maruta’, LEX 2021).

⁹ A se vedea și rezoluția Curții Supreme din 21 mai 2002, III CZP 26/02, LEX nr. 53966, OSNC 2003/2/20, unde Curtea Supremă a precizat că înțelesul termenului „concubinaj” a fost lărgit ca urmare a modificării dispoziției și a omiterii adjectivului „matrimonial”.

¹⁰ Art. 32 din Constituția Poloniei: 1. Toate persoanele sunt egale în fața legii. Toate persoanele au dreptul la tratament egal din partea autorităților publice. 2. Nimeni nu poate fi discriminat în viața politică, socială sau economică din orice motiv.

¹¹ Art. 115 § 11 Cod penal.

Concluzii

Concubinajul este larg răspândit în Polonia și este acceptat de marea majoritate a cetățenilor. Nu există niciun stigmat social atașat de el; a devenit pur și simplu o parte integrantă a vieții sociale și o etapă preliminară comună înainte de căsătorie. În același timp, în prezent, nu există propuneri legislative care să vizeze reglementarea concubinajului și pare puțin probabil ca acest lucru să se schimbe în viitorul apropiat. Încercările de a crea un cadru legal cuprinzător pentru persoanele care concubinează („legea concubinajului”) sunt absente chiar și din discuțiile academice contemporane, chiar dacă asemenea încercări au fost întreprinse în trecut, într-o măsură modestă, și limitate la anumite aspecte ale dreptului civil. Cu toate acestea, asemenea încercări nu au primit niciodată o aprobare larg răspândită, deoarece percepția este că astfel de legi ar introduce „căsătoria bis” în sistemul juridic polonez, tocmai genul de formalizare pe care concubinii de sex opus doresc de obicei să o evite.

În perspectivă, ne putem aștepta să vedem o continuare a modelului trecut de legislație necoordonată, dispersată. Conceptul de „persoană în relație strânsă” va fi probabil introdus în diverse acte juridice și, astfel, indirect, concubinajul va fi parțial integrat în sistemul juridic polonez.

Referințe:

1. BBC, *Fighting for Poland's LGBT rights*. [Accesat la 30.11.2021] Disponibil: <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-53345590>
2. Art. 18 of the Act of 2 April 1997 — *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej* (the Constitution of the Republic of Poland — Polish Constitution), Dz.U. 1997 no. 78. [Accesat la 30.11.2021]. Disponibil: <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/kon1.htm>
3. SMYCYŃSKI, T. ‘Rodzina i prawo rodzinne w świetle nowej Konstytucji’ 11–12 *Państwo i Prawo*, 1997.
4. Kazimierzak, K. *Konkubinaty. Rozliczenia majątkowe*, C.H. Beck, Warszawa, 2019.
5. Hartwich, F. ‘Konkubinaty — dylematy prawne’ [2007] 3–4 *Palestra* 57.
6. Nazar, M. ‘Rozdział XI. Konkubinaty; związek partnerski’. În: SMYCYŃSKI, T. (ed.), *System Prawa Prywatnego. Tom 11 — Prawo rodzinne i opiekuńcze*, C.H.Beck, Warszawa, 2014.
7. Judgment of the Supreme Court (*Sąd Najwyższy*) of 5 December 1997, II CKN 485/97, LEX no. 583765.
8. Resolution of the Supreme Court of 28 May 1955, I CO 5/55, LEX no. 117989, *Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna i Karna (OSNCK) 1995/3/46*.
9. Resolution of the Supreme Court of 25 February 2016, I KZP 20/15, LEX no. 1984687, *Orzecznictwo Sądów Polskich (OSP) 2017/4/32*.
10. Judgment of the Supreme Court of 6 December 2007, IV CSK 301/07, LEX no. 361309, *Orzecznictwo Sądów Polskich. Izba Cywilna (OSNC) 2009/2/29*.
11. Paździor, S. ‘Konkubinaty w prawie kanonicznym oraz w polskim prawie cywilnym’ [2007] XVII 2 *Roczniki Nauk Prawnych* 177.
12. Judgment of the Supreme Court of 27 November 1998, III CKN 31/98, LEX no. 519257, *OSP 1999/10/175*.
13. Judgment of the Supreme Administrative Court (*Naczelny Sąd Administracyjny*) in Warsaw of 12 April 2000, V SA 1512/99, LEX no. 49058; [2000] 7–8 *Palestra* 241.
14. Judgment of the Court of Appeal in Warsaw of 26 June 2014, I ACa 40/14, LEX no. 1496122.
15. Resolution of the Supreme Court of 25 February 2016, I KZP 20/15, LEX no. 1984687, *OSP 2017/4/32*.

Date despre autor:

Arkadiusz WUDARSKI, doctor în drept, profesor, șeful catedrei de drept privat polonez și european și drept comparat la Universitatea Europeană Viadrina din Frankfurt/Oder (Germania) și șeful catedrei de drept civil, drept procesual și drept privat comparat la Universitatea Zielona Góra (Polonia).

E-mail: wudarski@europa-uni.de

Prezentat la 09.02.2023